

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkande Narkotikautredningen - Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus SOU 2023:62

Er beteckning: S2024/00085

Yttrande

Länsstyrelsen i Dalarnas län ställer sig i huvudsak positiv till förslagen som presenteras i narkotikautredningen men med synpunkter som presenteras nedan. Länsstyrelsen väljer främst att yttra sig om de förebyggande delarna.

De förslag som inte kommenteras i remissvaret har Länsstyrelsen i Dalarnas län (fortsättningsvis Länsstyrelsen) inga synpunkter på.

Beskrivning av ärendet

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på denna remiss.

Synpunkter

Kapitel 14 - Förslag för att stärka förutsättningarna för narkotikaförebyggande arbete

14.1 En god grund för narkotikaförebyggande arbete

- Länsstyrelsen håller med om att det ANDTS-förebyggande arbetet i kommunerna har försvagats över tid. På 15 kommuner var det under 2023 totalt 1,5 heltidstjänst som jobbade med samordning och planering av det ANDTS-förebyggande arbetet på lokal nivå, jämfört med 4,9 heltidstjänster 2011. Denna tid är dessutom ojämnt fördelad mellan kommunerna och sju dalakommuner saknar helt samordnare.

- Länsstyrelsen håller med om att det förebyggande arbetet behöver samordnas mer, men anser att den lokala och till viss del även den regionala nivån behöver mer stöd för detta från den nationella nivån.

14.3 Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att ta fram kunskapsstöd i syfte att höja kvaliteten i förebyggande arbete

- Länsstyrelsen ser ett stort behov ett nationellt stöd för förvaltning av metoder och arbetssätt (14.3.3) och anser att det är ett extra angeläget förslag att få till stånd så snart som möjligt. Stödet bör även inkludera hur narkotika kommuniceras gentemot olika målgrupper.

14.5 Prioriterade områden och utvecklingsbehov för det främjande och narkotikaförebyggande arbetet

- Länsstyrelsen håller med om att det är viktigt att öka tillgängligheten till föräldraskapsstöd på alla preventionsnivåer, men anser att även länsstyrelserna borde involveras i detta utvecklingsarbete ytterligare då vi tidigare haft uppdrag att stödja och samordna länets arbete.

- Förslaget att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram stöd för skolans hälsofrämjande och narkotikaförebyggande arbete (14.5.2) är bra, men bör även inkludera hela ANDTS-arbetet och göras i samverkan med Folkhälsomyndigheten.

- Länsstyrelsen instämmer i förslaget att Folkhälsomyndigheten bör få i uppdrag att följa upp arbetet mot narkotikaanvändningen inom nöjesmiljöer (14.5.4), med tillägget att stöd och uppföljning behöver vara systematiskt och långsiktigt.

Kapitel 15 - Ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

15.1 Regeringen ska anta ett särskilt program för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

- Länsstyrelsen anser att det är bra att det narkotikaförebyggande arbetet ses som en del av folkhälsopolitiken, det brottsförebyggande arbetet och hälsoprogrammet för barn- och unga. Frågan är viktig och angelägen att prioritera, men ett särskilt program riskerar att skapa ännu ett stuprör. Länsstyrelsen föreslår därför i stället att det narkotikaförebyggande arbetet ska vara en inkluderad del i ovanstående arbete/program eller ännu hellre att det tas fram ett

program för att lyfta samtliga prioriterade områden inom folkhälsa där det narkotikaförebyggande arbetet kan vara en del bland flera, med utgångspunkt i gemensamma risk- och skyddsfaktorer.

Länsstyrelsen anser att det behöver förtydligas vad som menas med program och vad programmet ska leda till. Många insatser pågår redan och kommunerna i Dalarna lyfter i stället behovet av mer resurser för att kunna fortsätta med dessa samt utveckla arbetet utifrån lokala behov.

Om ett program trots allt ska tas fram anser Länsstyrelsen att förslaget mål om att senarelägga narkotikadebuten krockar med den nationella ANDTS-strategins övergripande mål om *"ett samhälle fritt från narkotika"* och barnkonventionens artikel 33 – *"barn har rätt att skyddas från narkotika"*. ANDTS-strategin innehåller också redan mål så om regeringen ändå vill betona vikten av att jobba för att senarelägga debuten, bör detta rimligen vara ett delmål.

15.2 Insatser i programmet för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga

- Länsstyrelsen håller med om att det behövs extra resurser för att främja ett likvärdigt narkotikaförebyggande arbete och att det är bra att länsstyrelserna och Folkhälsomyndighet pekats ut. Samtidigt vill Länsstyrelsen lyfta vikten av att även kommunerna har tillräckliga resurser för att detta ska kunna genomföras på lokal nivå. Det finns annars en hög risk att förslagen inte kommer att kunna genomföras och att övriga områden – alkohol, dopning, tobak och nikotinprodukter samt spel om pengar kommer prioriteras ner ytterligare under programperioden.

- Länsstyrelsen håller med om att förslagen i programmet för att förebygga narkotikaanvändning hos barn och unga är viktiga och relevanta. Länsstyrelsen tror att förslagen kan skapa incitament för att effektiva metoder och kunskapsbaserade insatser används i större utsträckning, förutsatt att rätt förutsättningar ges.

15.3 Länsstyrelserna ska få i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av programmet

- Länsstyrelsen är positiv till att få i uppdrag att stödja kommunerna i genomförandet av programmet, men ansatsen bör vara bredare med fokus på hälsofrämjande och förebyggande arbete samt risk- och skyddsfaktorer.

- Det nämns att länsstyrelserna har en viktig samordnande och stödande roll inom flera områden som har direkt beröring med narkotikaförebyggande arbete som brottsförebyggande arbete och folkhälsoarbete. Det håller Länsstyrelsen med om, samtidigt så har länsstyrelsernas breda föräldraskapsstödsuppdrag tagits bort och länsstyrelsernas folkhälsouppdrag inte blivit förlängt, vilket försämrar förutsättningarna för samordning på regional nivå. Ett likvärdigt universellt föräldraskapsstödjande samordningsuppdrag och/eller ett förnyat uppdrag om samordning av folkhälsopolitiken till länsstyrelserna skulle stärka förutsättningarna för ett jämlikt och långsiktigt förebyggande och hälsofrämjande arbete lokalt och regionalt.

- Länsstyrelsen föreslår att finansieringen i första hand ska ske via länsstyrelsernas förvaltningsanslag, i andra som en dispositionsrätt.

15.4 Folkhälsomyndigheten ska få i uppdrag att leda och följa upp genomförandet av programmet på nationell nivå

- Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget att Folkhälso-myndigheten ska få ett uppdrag att leda och följa upp programmet på nationell nivå. Det saknas dock ett förtydligande av samordningsrollen på nationell nivå kopplat till folkhälso-myndighetens roll att leda och följa upp programmet. Förslaget berör även flera myndigheter och aktörer nationellt, regionalt och lokalt. Det är viktigt att en nationell aktör med ansvar för att leda processen också får ett tydligt mandat att samordna insatsen med parallella uppdrag och andra aktörer.

Övriga myndigheter behöver också ha tydliga uppdrag om att samverka och samordna sina insatser. Detta har inte varit tillräckligt tydligt i andra nationella uppdrag som till exempel har handlat om stöd till barn som lever i familjer där det förekommer beroende samt uppdrag om att stärka den psykiska hälsan. Detta har skapat onödiga parallellspår i det regionala och lokala arbetet och är inte resurseffektivt.

Kapitel 21 - Förslag om skadereducering och lågtröskelverksamheter

21.2.2 Målet för narkotikapolitiken kan behöva förändras

Utredningens bedömning är att målet för narkotikapolitiken som helhet ändras från nuvarande formulering: *"ett samhälle fritt från narkotika"* till *"ett samhälle med minskade skador av narkotika"*.

- Länsstyrelsen anser att ett mer visionärt mål med en nollambition är en viktigt grund för ett effektivt förebyggande arbete.

Länsstyrelsen har i sitt ANDTS-samordnande uppdrag ett fokus på att fånga upp behov och ge stöd i de förebyggande delarna där vi ser att ett nollvisionärt mål är hjälpsamt. I Sverige har vi flera andra nollvisioner som troligtvis inte helt kommer att uppnås i närtid, om än någonsin. Men de fungerar som en inriktning gällande val av åtgärder och lagstiftning. Två exempel på detta är trafikdödlighet och suicid. Risken är att det blir ett allt för ensidigt fokus på skador på den enskilda användaren, trots att narkotikarelaterade skador ofta är mer omfattande och påverkar närstående, barn och samhälle. Fler anledningar lyft även under 15.2 ovan. Detta motsäger dock inte att målamationer för skadereducering ytterligare skrivs fram.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding i Länsstyrelsen i Dalarnas län Helena Höij med handläggare på Agenda 2030 Hanna Lundgren som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Sufyan Kadhim och avdelningschef Mikael Selander medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.